

УДК 363.084.522.2
©2011

*Цуканова М. О., аспірантка**

Харківська державна зооветеринарна академія

ХАРАКТЕРИСТИКА РОСТУ І РОЗВИТКУ ТЕЛИЦЬ РІЗНИХ ЛІНІЙ ЗНАМ'ЯНСЬКОГО ТИПУ ПОЛІСЬКОЇ М'ЯСНОЇ ПОРОДИ

Рецензент – доктор сільськогосподарських наук, професор Е. М. Доротюк

Наведено результати вивчення росту і розвитку телиць різних ліній знам'янського типу поліської м'ясної породи. Вивчено вплив ліній на ріст і розвиток телиць. Встановлено, що телиці лінії Радиста 113 були більш крупні й проявили кращі продуктивні якості. Доведено, що за однакових умов годівлі та утримання телиці лінії Радиста 113 проявляють більш високу енергію росту, що дає їм змогу в 18-місячному віці досягти живої маси – 465 кг, а Мазуна – 440 кг і Дарованого – 455 кг.

Ключові слова: тип, порода, м'ясне скотарство, ріст, розвиток, лінія.

Постановка проблеми. За останні два десятиріччя у результаті реформування сільськогосподарських підприємств, переходу на ринкові відносини й низькі ціни на тваринницьку продукцію різко зменшилося поголів'я великої рогатої худоби, її продуктивність і валове виробництво яловичини. Фактичне споживання цього досить потрібного білкового продукту харчування втричі менше від науково обґрунтованої норми. В зв'язку з цим проблема продовольчої безпеки в Україні різко загострилася, що негативно впливає на рівень здоров'я, працездатність і темпи демографічного відтворення населення. Тому збільшення виробництва сільськогосподарської продукції, зокрема яловичини, – питання державної ваги.

Аналіз основних досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання проблеми. Вирішенню проблеми забезпечення потреб населення у високоякісній яловичині, як показує досвід [1–5], важлива роль належить спеціалізованому м'ясному скотарству. Ефективність цієї галузі визначається багатьма факторами, серед яких одним із головних є порода. До середини минулого сторіччя в Україні своїх м'ясних порід не було, – їх розпочали створювати в 70-ті роки. В період 1993–1998 рр. було апробовано три вітчизняні м'ясні породи (українська, волинська, поліська). Крім того, в досить обмеженій кілько-

сті розводиться худоба імпортованих м'ясних порід – абердин-ангуська, шароле, лімузинська, симентальська, герефордська, світла аквітанська.

На початку 2009 р. апробовано південну м'ясну породу і знам'янський тип поліської м'ясної породи. Однак чисельність худоби всіх м'ясних порід в Україні наразі залишається незначною й подальшого її зростання поки що не спостерігається.

Вивченню господарсько-біологічних особливостей тварин різних м'ясних порід присвячена значна кількість досліджень [6–9]. Однак генеалогічна структура знам'янського типу, ріст і розвиток телиць різних ліній вивчена недостатньо.

Мета досліджень – провести порівняльну оцінку росту і розвитку телиць різних ліній знам'янського типу поліської м'ясної породи.

Методика проведення досліджень. Експериментальні дослідження проведені в агрофірмі «Колос» Знам'янського району Кіровоградської області. Об'єкт досліджень – корови і телиці. Умови годівлі та утримання були ідентичними для всіх груп тварин з урахуванням віку й живої маси. Тип годівлі – сінажно-силосно-концентратний із використанням кормів власного виробництва високої якості, що відповідають рівню стандартів 1-го класу. Живу масу визначали індивідуальним зважуванням: на час народження, а також у віці 6, 12, 15 і 18 місяців. Швидкість росту визначали за середньодобовими приростами. Біометрична обробка даних проводилася методом варіаційної статистики з використанням персонального комп'ютера і пакетів прикладного забезпечення фірми «Microsoft».

Результати досліджень. Дослідження показали, що телиці різних ліній за однакових умов годівлі та утримання проявили різну інтенсивність росту (табл. 1). Із даних таблиці 1 виявлено відмінності в живій масі телиць різних ліній.

Так, телиці лінії Радиста 113 вірогідно переважають аналогів лінії Мазуна 6 при народженні на 3 кг (11,1 %), у віці 6 місяців, відповідно,

* Керівник – доктор сільськогосподарських наук, професор В. Г. Прудніков

СТОРІНКА МОЛОДОГО ВЧЕНОГО

17 кг (9,2 %), 12 міс. – 15 кг (4,8 %), 15 міс. – 20 кг (5,2 %), 18 міс. – 25 кг (5,7 %). Аналогічну закономірність виявлено в порівнянні з аналогами лінії Дарованого 400. У цілому від народження до 18-місячного віку жива маса телиць лінії Радиста збільшилась у 15,5, Мазуна – у 16,3 та Дарованого – у 16,2 разів.

Поряд із живою масою важливим показником, що характеризує інтенсивність росту і прижиттєвий рівень м'ясної продуктивності, вважається середньодобовий приріст живої маси. Величину його в різні вікові періоди за однакових умов годівлі зумовлює генотип тварин.

За період вирощування до 18-місячного віку добовий приріст живої маси у телиць лінії Мазуна

становив 764,8 г, Радиста – 805 г, Дарованого – 790 грамів. За середньодобовим приростом телиць лінії Радиста перевершували ровесниць лінії Мазуна на 40,2 г (10,5 %), Дарованого – на 15 г (1,8 %).

Найвищий добовий приріст спостерігався у період підсосу до шестимісячного віку, коли у раціоні харчування домінувало материнське молоко. При відлученні та переході на змішану годівлю середньодобові прирости у телиць усіх груп знизились.

У період від 12- і до 15-місячного віку вони, навпаки, підвищилися, далі (у 15–18 місяців) знову знизились, але у телиць лінії Радиста вони були на більш високому рівні.

1. Динаміка живої маси і середньодобового та відносного приросту телиць різних ліній ($\bar{X} \pm S\bar{x}$)

Показник	Вік, міс.	Лінія		
		Мазуна 6	Радиста 113	Дарованого 400
		$\bar{X} \pm S\bar{x}$	$\bar{X} \pm S\bar{x}$	$\bar{X} \pm S\bar{x}$
Жива маса, кг	при народженні	27±0,73	30±0,94	28±0,76
	6	185±3,82	202±3,01	190±3,78
	12	310±3,10	325±5,21	315±4,01
	15	380±4,94	400±4,47	385±5,16
	18	440±6,05	465±5,10	455±5,05
Середньодобовий приріст, г	0–6	877,7±20,35	955,5±17,83	900±20,01
	6–12	694±34,08	683±37,56	694±25,43
	12–15	777,7±61,41	833,3±80,72	777,73±37,03
	15–18	666,6±79,43	722,2±66,76	777,73±88,43
	0–18	764,8±11,52	805±9,52	790,7±3,83
Відносний приріст, %	0–6	149,0	148,2	148,6
	6–12	50,5	46,7	49,5
	12–15	20,3	20,7	20,0
	15–18	14,6	15,0	16,6
	0–18	176,9	175,8	176,8

2. Лінійні проміри тіла телиць у 18-місячному віці, см

Проміри	Лінія		
	Мазуна 6	Радиста 113	Дарованого 400
Висота: в холці крижах	123,0±0,62	126,0±0,51	125,0±0,42
	127,0±0,82	130,0±0,85	129,0±0,85
Глибина грудей	62,0±0,40	68,0±0,48	66,0±0,52
Коса довжина тулуба	148,0±1,26	155,0±0,99	152,0±0,88
Обхват: грудей п'ястка	179,0±1,25	195±1,26	190,0±1,22
	19,0±0,85	20,0±0,97	20,0±0,89
Напівобхват заду	127,0±0,32	130,0±0,38	129,0±0,42
Ширина: грудей у маклоках тазостегнових зчленуваннях у клубах	42,0±0,40	50,0±0,48	49,0±0,62
	37,0±0,26	42,0±0,28	41,0±0,31
	38,0±0,40	44,0±0,25	43,0±0,35
	21,0±0,19	24,5±0,22	23,5±0,32

3. Індекси будови тіла телиць різних ліній, %

Індекс	Лінія		
	Мазуна 6	Радиста 113	Дарованого 400
Довгоногості	49,7	46,0	47,2
Розтягнутості	120,1	123,0	121,6
Грудний	67,7	73,5	74,5
Тазо-грудний	113,5	119,0	119,5
Збитості	121,0	125,8	125,0
Костистості	15,4	15,9	16,0
Перерослості	103,1	103,2	103,2
М'ясності	103,1	103,2	103,2

Оцінка енергії росту тварин лише по їх приростах не дає повного уявлення про зміни інтенсивності розвитку окремих частин тіла, тому ці дані доповнюються зняттям основних промірів.

Для детальної характеристики розвитку телиць ми вивчали екстер'єр за промірами та індексами будови тіла (табл. 2, 3).

Спостереження, проведені нами стосовно екстер'єру телиць, свідчать, що генотип суттєво впливає на формування типу будови тіла. За результатами досліджень можна констатувати, що телиці різних ліній характеризуються значною різноманітністю промірів тіла. Порівнюючи проміри тіла телиць різних ліній, варто відзначити перевагу лінії Радиста. Різниця за більшістю промірів тіла статистично вірогідна ($P > 0,95 \dots 0,999$).

Проміри тіла телиць різних ліній доводять: вони відповідають сучасним вимогам щодо тва-

рин м'ясних порід. Тварини достатньо крупні, гармонійно складені, з міцним, але не масивним кістяком, що підтверджується показниками індексів будови тіла тварин (табл. 3).

За індексами будови тіла вищу оцінку, як і слід було чекати, отримали телиці лінії Радиста й Дарованого. Вони мали вищі показники за такими індексами будови тіла, як грудний, збитості, що характеризує їх кращі м'ясні форми.

Висновки: 1. У знам'янському типі виділено три заводські лінії (Мазуна 6, Радиста 113, Дарованого 400), які мають як загальні для типу ознаки (скоростиглість), так і відмінності (за ростом і розвитком).

Доведено, що за однакових умов годівлі та утримання телиці лінії Радиста 113 проявляють більш високу енергію росту, що дає їм змогу у 18-місячному віці досягти живої маси 465 кг, Мазуна – 440 кг і Дарованого – 455 кілограмів.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Буркат В. П. Концептуальні заходи селекції у скотарстві // Вісник Сум. НАУ. – Суми, 2002. – Вип 8. – С. 16–17.
2. Доротюк Е. М. Два типи будови тіла тварин знам'янської худоби / Е. М. Доротюк, Я. М. Романяк // Тваринництво України. – 1993. – №4. – С. 16–17.
3. Доротюк Е. М. Господарсько-біологічні ознаки тварин створювального знам'янського типу / Е. М. Доротюк, Г. М. Подрезко // Розведення і генетика тварин. – К.: Аграрна наука, 2003. – Вип. 37. – С. 79–85.
4. Доротюк Е. М. М'ясне скотарство – джерело високоякісної яловичини та шкіряної сировини. – Х.: ЗАТ «Тираж 51», 2006. – 320 с.
5. Заднепрянский И. П. Рациональное использование мясного скота. – Белгород: Областная ти-

- пографія, 2002. – 47 с.
6. Зубец М. В. Совершенствование знаменского типа мясного скота / М. В. Зубец, А. Г. Тимченко // Новые методы селекции и биотехнологии в животноводстве. – К.: Украинская академия аграрных наук, 1991. – Ч. 1. – С. 125–126.
7. Зубець М. В., Пабот В. О., Буркат В. Т. [та ін.]. Програма розвитку галузі спеціалізованого м'ясного скотарства України на 1994–2005 роки. – К.: Асоціація «М'ясне скотарство», 1997. – 112 с.
8. Левантин Д. Л. Развивать мясное скотоводство // Зоотехник. – 1996. – №7. – С. 22–26.
9. Прудніков В. Г. Господарсько-біологічні особливості знам'янської м'ясної породи / В. Г. Прудніков, В. А. Попова // Вісник Сумського НАУ. – Суми, 2001. – 148 с.